

Ilmus põhjalik raamat intellektuaalsest omandist



Kairi Kurisoo, Pirjo Ant, Viive Kaur.

Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenus vandeadvokaadid **Kairi Kurisoo**, **Viive Kaur** ja advokaat **Pirjo Ant** esitlesid maikuu raamatut „Intellektuaalne omand”, mis esmakordselt Eestis koondab kaante vahele kõik, mis puudutab autoriõigust ja autoriõigusega kaasnevaid õigusi ning tööstusomandit, sealhulgas kaubamärke, patente ja tööstusdisainilahendusi. Raamat käsitleb põhjalikult intellektuaalse omandi kaitset ja õigusrikkumisi. Pirjo Ant ja Kairi Kurisoo räägivad intervjuus HEI-le sellest, mida igaüks sel teemal peaks teadma.

•• Miks sellist raamatut vaja oli?

KK: Ühiskonna teadlikkus sel teemal on väike. Kui näiteks varastamine on igaühe jaoks taunitav, siis intellektuaalse omandi õiguste rikkumisi ühiskond paljudel juhtudel kahjuks hukka ei mõista.

PA: Inimesed reeglina ei hooma, et laua-

lambi või raamatu või heliplaadiga käib kaasas ka mõnele isikule kuuluv õigus. Oma raamatuga üritamegi tõsta inimeste teadlikkust sellest, et peale käegakatsutava eseme kuulub eseme juurde veel ka hulk õigusi, mille rikkumisest peab hoiduma.

•• Milline on meie igapäevaelus kõige tavalisem autoriõiguse rikkumine?

KK: Suur hulk rikkumisi leiab aset Internetis, kus autoriõigusega kaitstud teoseid (näiteks muusikateoseid, fotosid) riputatakse üles või laaditakse alla ilma autori või õi-

guste omaja nõusolekuta. Samuti on kahjuks laialdaselt levinud tarkvarapiraatlus.

PA: Levinud õigusrikkumiseks on ka veebilehtede disaini või üksikute kujunduselementide kasutamine teistel veebilehtedel ilma autori nõusolekuta. Levinud arvamus, et mõne detaili muutmiselega autoriõigust ei rikuta, on väär. Ka teose muutmiseks on autori nõusolek vajalik.

Autoril tasuks oma teoste Internetti üleslaadimisel tähelepanu pöörata ka portaalipidajate kasutustingimustele. Tihtipeale aktsepteeritakse need automaatselt ilma sissusse süvenemata. Selliselt võib autor aga teatud õigused oma teoste osas portaalipidajale loovutada, ilma et ta sellest ise teadlikki oleks.

•• Milleni võib viia autoriõiguse rikkumine?

PA: Järgneda võib näiteks karistusõiguslik vastutus. Tööstusomandi õiguskaitset

Levinud arvamus, et mõne detaili muutmiselega autoriõigust ei rikuta, on väär. Ka teose muutmiseks on autori nõusolek vajalik.

reguleerivad seadused sätestavad mitu intellektuaalomandi alast väärtegu. Karistus-seadustik sätestab seevastu intellektuaalse omandi vastased kuriteod, mille eest on füüsilist isikut võimalik karistada vangistuse või rahalise karistusega. Juriidilisele isikule lubab karistuseseadustik määrata rahalise karistuse isegi kuni 250 miljonit krooni.

KK: Lisaks karistusõiguslikule vastutusele tuleb arvestada ka tsiviilõigusliku vastutusega, mis tähendab eelkõige seda, et autor võib rikkujalt nõuda rikkumise lõpetamist ning rikkumisega tekitatud nii varalise kui ka moraalse kahju hüvitamist. Varaline kahju seisneb eelkõige autoril saamata jäänud tulus. Näiteks kui teos avaldatakse autori loata Internetis ja seetõttu ostetakse autori kirjastatud teost vähem, võib autor nõuda temale sellega tekitatud kahjude hüvitamist. Moraalne kahju hõlmab aga autorile tekitatud hingelist valu.

•• Kas eestlased on võrreldes Euroopa või naaberriikide kodanikega selles kontekstis võrdselt haritud?

PA: Pigem vähem teadlikud. Üks põhjusi on kindlasti ka see, et meil pole veel piisavalt kohtupraktikat. Vähem on ka juhtumeid, mis meedias kajastamist leiaksid ja selle kaudu inimeste teadlikkust tõstaksid. Mida enam on meil kohtupraktikat, seda teadlikumaks saavad ka inimesed.

•• Kui teadlikud on autorid?

PA: Meie praktika näitab, et üha enam ja enam. Üha enam autoreid pöörduvad meie poole oma õiguste kaitsega seotud küsimustes, näiteks autorilepingu sõlmimiseks, millega autor lubab teisel isikul oma teost kasutada. Samuti on ka teose kasutajad muutunud aina teadlikumaks.

•• On meil olnud mingeid olulisi kohtulahinguid?

KK: Intellektuaalse omandi alaseid vaidlusi on Eestis kohtutes olnud, neid on pooleli ja tuleb kindlasti veel ja veel. Seni on suurem osa vaidlustest olnud seotud eelkõige autoriõiguse ja kaubamärkidega, ent on ka olulisi lahendeid muudes intellektuaalse omandi valdkondades.

•• Mida peaks iga kodanik autoriõigusest kindlasti teadma?

PA: Iga ese, mida me enda ümber näeme, on mõne isiku loodud ja sellega kaasnevad õigused, mida ei tohiks rikkuda.

KK: Kindlasti peab teadma autoriõiguse põhireeglit, et üldjuhul peab teose kasutamiseks olema autori eelnev ja soovitatavalt kirjalik nõusolek. Autori nõusolekuta võib teost kasutada ainult autoriõiguse seaduses konkreetselt sätestatud erandjuhtudel. Näiteks on üldjuhul füüsilistel isikutel lubatud teosest koopia tegemine isikliku kasutamise eesmärgil, näiteks raamatu teatud lehtede kopeerimine bussis lugemiseks, samuti on seaduses sätestatud juhtudel lubatud teose kasutamine ilma autori nõusolekuta õppeprotsessi raames, ajakirjanduses jne.

•• Kust ta autoriõiguste ja nende kaitsmise kohta infot saab?

KK: Kõige esimeseks sammuks võiks olla meie raamatu lugemine!

•• Kellele kurta, kui keegi mu autorlust varastab?

KK: Nagu igas konfliktis, võiks esimene samm olla proovida konflikt rikkujaga omavalahendada ning saavutada läbirääkimiste käigus mõlemale poolele sobiv lahendus.

PA: Kui ilma õigusnõustaja abita peetud läbirääkimised tulemust ei too, tuleks pöörduda juba advokaatide poole, sest siis on oodata ka vaidluse kiiremat lahendamist ja pooltele sobiva tulemuseni jõudmist.

KK: Kui pooled kokkulepet saavutada ei suuda, siis lahendab vaidluse kohus.

•• Ja viimaks: millest raamat räägib?

KK: Raamatu eesmärgiks on tutvustada intellektuaalse omandi olemust ja anda ülevaade selle peamistest liikidest – milliste objektidele õiguskaitse tekib ning millised on seadusega tagatud õigused. Detailsemalt käsitletakse autoriõigust, kaubamärgi, leiutiste ja tööstusdisaini õiguskaitset.

Raamat on suunanud nii juristidele, ettevõtjatele kui ka igale inimesele, kes tunneb huvi intellektuaalse omandi vastu. Raamatus on palju näiteid elust enesest ning käsitleme seal nii Eesti seadusandlust kui ka rahvusvahelisi ja Euroopa Liidu õigusakte. Samuti on suur rõhk kohtupraktikal, anname lugejale põhjaliku ülevaate hulgast Euroopa ja Eesti kohtutute olulistest lahenditest.



Iga ese, mida me enda ümber näeme, on mõne isiku loodud ja sellega kaasnevad õigused, mida ei tohiks rikkuda.